

บทที่ 5

การดำเนินงานและการวิเคราะห์ผล

การวิจัยเรื่อง การเพิ่มมูลค่าสินค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของกลุ่ม
โรงสีข้าว บ้านห้วยดง ตำบลพระเสาร์ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร คณะผู้วิจัยได้มีขั้นตอนการ
ดำเนินงาน และผลที่ได้รับดังรายละเอียดซึ่งสามารถนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. กิจกรรม
2. ผลที่ได้รับ

1. กิจกรรม

งานวิจัยครั้งนี้มีลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งมี การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
(Participatory Action Research : PAR) ระหว่างนักวิจัย นักศึกษา เจ้าหน้าที่ อปท.เครือข่าย
และกลุ่มเป้าหมาย โดยสามารถสรุปขั้นตอนกระบวนการในการศึกษาวิจัย และวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมทีมนักวิจัย เตรียมพื้นที่เป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจโครงการแก่ชุมชน และวางแผนการดำเนินโครงการร่วมกับชุมชน

1.1 การเตรียมทีมวิจัย

1.2 เตรียมพื้นที่ และเตรียมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแสวงหาผู้เข้าร่วมโครงการระดับ
ชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐ

1.3 ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจโครงการกับกลุ่มชุมชน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำ
ชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) คณะกรรมการหมู่บ้าน พนักงานองค์การบริหาร
ส่วนตำบล และประชาชนผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ พร้อมทั้งค้นหาอาสาสมัครนักวิจัยชุมชน

1.4 วางแผนการดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อแสวงหาความ
ร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยปรับแนวคิด ส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มโรงสีข้าว
บ้านห้วยดง ตำบลพระเสาร์ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลของบริบทชุมชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์
และทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลบริบทของกลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อใช้ใน
การศึกษาสินค้าของชุมชน

2.1 ศึกษาบริบทของกลุ่มโรงสีข้าว บ้านห้วยดง ตำบลพระเสาร์ อำเภอมหาชนะชัย
จังหวัดยโสธร

ทีมนักวิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลบริบทของกลุ่ม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และทำ
การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลบริบทของกลุ่ม และนักวิจัย นักศึกษา เจ้าหน้าที่ อบต. และชุมชน

ร่วมกับ สรุปลข้อมูลบริบทของกลุ่มโรงสีข้าว บ้านหัวดง ตำบลพระเสาร์ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ร่วมกัน

2.2 ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลบริบทของกลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อใช้ในการศึกษาสินค้าของชุมชน

ทีมนักวิจัยดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบัน เพื่อนำมาการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลบริบทของกลุ่ม จากนั้นนักวิจัย นักศึกษา เจ้าหน้าที่ อบต. และชุมชน ร่วมกัน สรุปลวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหา และแนวทางในศึกษาสินค้า

ขั้นตอนที่ 3 ประชุมเชิงปฏิบัติเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลหาแนวทางการแก้ปัญหา หาวิธีการ ขั้นตอน และดำเนินการเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชน

3.1 ประชุมเชิงปฏิบัติเรียนรู้ร่วมกัน สังเคราะห์ข้อมูล หาแนวทางการแก้ปัญหา หาวิธีการ ขั้นตอน และดำเนินการเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชน

ถอดแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มมูลค่าสินค้า เพื่อนำมาใช้เป็นต้นแบบในการเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชน เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการแปรรูปและการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของชุมชนที่มีอยู่ในชุมชน จากนั้นทำการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มโรงสีข้าว บ้านหัวดง ตำบลพระเสาร์ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร และวิเคราะห์การเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดสินค้าของคนในชุมชน โดยใช้วิธีการจัดหมวดหมู่ เรียบเรียง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอข้อมูลให้ชุมชนรับรู้ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมทั้งค้นหาแนวทางการเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 ติดตามผล ประเมินผล สรุปลผล ถอดบทเรียน และจัดทำเล่มฉบับสมบูรณ์

4.1 ติดตามผล ประเมินผล สรุปลผล และถอดบทเรียน และจัดทำเล่มฉบับสมบูรณ์

ประชุมทีมงานวิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่เพื่อวางแผนการดำเนินการ ประเมินผลจากการนำแนวทางปฏิบัติที่ดีไปปรับใช้ สรุปลแนวทางปฏิบัติที่ในการเพิ่มมูลค่าสินค้า ถอดบทเรียนจากนักวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดเวทีคืนข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลร่วมกับชุมชน

2. ผลที่ได้รับ

งานวิจัยครั้งนี้มีลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งมี การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ระหว่างนักวิจัย นักศึกษา เจ้าหน้าที่ อบต.เครือข่าย และกลุ่มเป้าหมาย โดยสามารถสรุปลขั้นตอนกระบวนการในการศึกษาวิจัย และวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมทีมนักวิจัย เตรียมพื้นที่เป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจโครงการแก่ชุมชน และวางแผนการดำเนินโครงการร่วมกับชุมชน

1.1 การทีมเตรียมนักวิจัย

ในวันอังคารที่ 10 มกราคม 2560 ผู้วิจัยได้จัดประชุมระหว่างพี่เลี้ยง ทีมวิจัย และนักศึกษา โดยได้มีการวางแผนการดำเนินงานวิจัย ซึ่งในการประชุม ทีมวิจัยได้มีการกำหนดแผนการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนและในแต่ละกิจกรรม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีการกำหนดวัน เวลา ในการลงพื้นที่วิจัย เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชนถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการสร้างทีมวิจัยที่อยู่ในชุมชนเพื่อเป็นการหาเครือข่าย ร่วมทั้งการติดต่อประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังรูปภาพที่ 5.1

รูปภาพที่ 5.1 การประชุมวางแผนการดำเนินงาน

1.2 เตรียมพื้นที่ และเตรียมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อแสวงหาผู้เข้าร่วมโครงการระดับชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐ

ในวันศุกร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560 ทีมนักวิจัยในมหาวิทยาลัยฯ ได้ร่วมกันลงพื้นที่ โดยการติดต่อประสานงานผ่านคุณมรกต เจ้าหน้าที่ อบต. ตำบลพระเสาร์ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนบ้านหัวดง ตำบลพระเสาร์ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ในการลงพื้นที่ได้ไปพบปะพูดคุยกับนายชัยวัฒน์ ตะเคียนก้านันชุมชน และผู้นำผู้นำของชุมชนท่านอื่น โดยได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดี ดังภาพที่ 5.2

รูปภาพที่ 5.2 เตรียมพื้นที่ และเตรียมกลุ่มเป้าหมาย

1.3 ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจโครงการกับกลุ่มชุมชน

ในวันศุกร์ที่ 17 มีนาคม 2560 ณ ศูนย์สมานฉันท์เพื่อการปฏิรูปประจำพื้นที่ บ้านห้วยดง ตำบลพระเสائر อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร นักวิจัยได้มีการจัดเวทีประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจโครงการแก่ชุมชน ซึ่งอาจารย์ผกา มาศ มูลวันดี หัวหน้าแผนงานวิจัยได้กล่าวเปิดเวที และอาจารย์ทิพย์สุดา ทาสีดำ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการวิจัยให้กับชุมชนที่สนใจ ได้ทราบถึงที่มาของการดำเนินโครงการวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มโรงสีข้าว บ้านห้วยดง ตำบลพระเสائر อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร
2. เพื่อศึกษาสินค้าและมูลค่าสินค้าของกลุ่มโรงสีข้าว บ้านห้วยดง ตำบลพระเสائر อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร
3. เพื่อพัฒนามูลค่าสินค้าของกลุ่มโรงสีข้าว บ้านห้วยดง ตำบลพระเสائر อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

รวมทั้งหาอาสาสมัครที่สนใจเข้าร่วมโครงการโดยสมัครใจ ดังรูปภาพที่ 5.3

รูปภาพที่ 5.3 ประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจโครงการกับกลุ่มชุมชน

1.4 วางแผนการดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนกลุ่มเป้าหมาย

ในวันศุกร์ที่ 17 มีนาคม 2560 หลังจากที่ทีมวิจัยได้ประชุมชี้แจงโครงการวิจัยต่อชุมชนไปแล้ว ต่อมาทีมวิจัยได้ทำการร่วมประชุม วางแผนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินโครงการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัย ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย เพื่อให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ รวมถึงการประสานงานระหว่างทีมวิจัยและชุมชน โดยจะมีการประสานงานผ่านทางเจ้าหน้าที่ อบต.เครือข่ายคือ คุณมรกต ศาสตร์ิน จะทำหน้าที่ในการประสานงาน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ชุมชนมีเพื่อการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลของบริบทชุมชน

2.1 ศึกษาบริบทของกลุ่มโรงสีข้าว บ้านห้วยดง ตำบลพระเสาร์ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

วันที่ 25-26 มีนาคม 2560 นักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลบริบทของชุมชน โดยการสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม และตัวแทนชุมชน ดังภาพที่ 5.4

รูปภาพที่ 5.4 นักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลบริบทของชุมชน

1. ความเป็นมา

ชาวบ้านห้วยดงมาจากบ้านหนองขุ่น หนองไหล อ.ม่วง จ.อุบลราชธานี มาจากบ้านน้ำอ้อม อ.ม่วง จ.อุบลราชธานี มาจากบ้านน้ำอ้อม อ.ราษีไศล จ.ศรีสะเกษ ทั้งหมดได้ร่วมกันตั้งหมู่บ้านขึ้น เพราะสภาพแวดล้อมอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร ทิศตะวันตกเป็นป่า ด้านทิศตะวันออกเป็นหนองน้ำและคลองจึงเป็นทำเลที่เหมาะสมจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ห้วยดง เพราะมีสภาพเป็น ดง จำนวนครัวเรือน 140 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 545 คน ชาย 283 คน หญิง 262 คน

บ้านห้วยดง หมู่ที่ 6 ตำบลพระเสาร์ อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร เป็นพื้นที่ในการคมนาคมภายในหมู่บ้าน ประชากรที่อาศัยอยู่เป็นคนพื้นเมือง พูดภาษาอีสานเป็นภาษาถิ่น ในการติดต่อสื่อสาร มีการตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นกลุ่ม มีผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้านในการกำกับดูแลหมู่บ้าน

ประชากรในหมู่บ้านมีรายได้ขึ้นอยู่กับประกอบอาชีพทำนา อาชีพเลี้ยงสัตว์ การทำเกษตรที่มีต้นทุนจากการผลิตสูง เช่นค่าปุ๋ย ค่ารถไถนา จากการขาดรายได้จึงเกิดการรวมกลุ่มของราษฎรในหมู่บ้านที่อาชีพเดียวกันและความคิดคล้ายกันบริหารจัดการกลุ่มด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการแต่ละกลุ่ม ทำให้กลุ่มเข้มแข็งช่วยเหลือตนเองได้และช่วยเหลือชุมชน ได้แก่ 1) กลุ่มกองทุนเงินล้าน 2) กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน 3) กลุ่มร้านค้าชุมชน

2. หน่วยงานที่สำคัญ

1. โรงเรียนบ้านห้วยดงสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ป.1-ป.6 จัดกิจกรรมต่างๆในชุมชน

2. วัดบ้านห้วยดง ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นสถานที่จัดทำบุญประเพณีประจำหมู่บ้าน ตามฮีตสิบสอง คองสิบสี่

3. แหล่งประโยชน์ที่สำคัญ

1. ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชน แหล่งอาหารของป่าจำพวกเห็ดทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการจำหน่ายเห็ดตามฤดูกาล

2. อ่างเก็บน้ำหนองนกเอี้ยงเป็นที่ทำมาหากินของหมู่บ้าน เช่น การหาปลา หาหอย หากุ้ง โดยวิถีพื้นบ้านเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและเลี้ยงสัตว์

4. ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

จากการศึกษาปัญหาของชุมชน ทำให้ได้ประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้ ดังรูปภาพที่ 5.5

รูปภาพที่ 5.5 ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

1. ปัญหาราคาผลผลิตข้าวตกต่ำ มีการลงทุนในการเกษตรสูงแต่ผลผลิตตกต่ำ โดยชุมชนได้มีการแก้ปัญหาดังกล่าวเช่น มีนโยบายของรัฐในการสนับสนุนการประกันราคาข้าวและการปลูกพืชเศรษฐกิจเสริม ทูทางสังคมที่เข้ามาช่วยแก้ปัญหา รัฐบาล องค์การบริหารส่วนตำบลพระเสารี

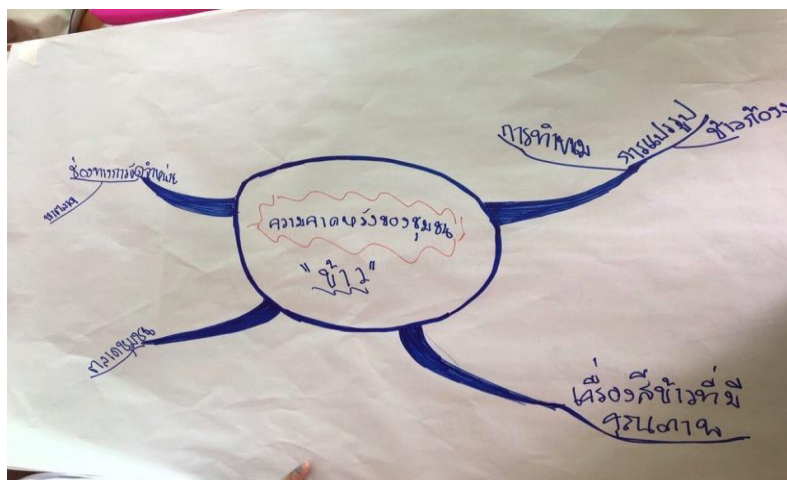
2. ปัญหาหนี้สินในครัวเรือน จากการกู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพ เพื่อการศึกษา เพื่อการยังชีพโดยชุมชนได้มีการแก้ปัญหาดังกล่าวเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลพระเสารี จัดอบรมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างอาชีพเสริมให้กับชุมชนและสนับสนุนงบประมาณกลุ่มอาชีพที่มีการรวมตัวของคนในชุมชน

3. ปัญหาขยะ เนื่องจากประชาชนไม่มีความรู้ในการคัดแยกขยะ และไม่มีจุดทิ้งขยะรวมของชุมชนโดยชุมชนได้มีการแก้ปัญหาดังกล่าวเช่น ได้ดำเนินการคือตำบลพระเสารีได้เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนรณรงค์และสร้างจิตสำนึกในการแยกและลดปริมาณขยะ และสนับสนุนให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมอบรมการคัดแยกขยะและการทำปุ๋ยหมัก

4. ปัญหาการใช้สารเคมีในการเกษตรโดยป้องกันตนเองไม่เหมาะสม เกิดจากพฤติกรรมการทำการเกษตรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้คนในชุมชนหันมาใช้สารเคมีในการทำการเกษตร เพื่อกำจัดศัตรูพืชซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยชุมชนได้มีการแก้ปัญหาดังกล่าวเช่น ทางตำบลพระเสารีได้มีการรณรงค์ให้ทำเกษตรอินทรีย์ มีการอบรมให้ทำปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เองเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี

2.2 ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลบริบทของกลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อใช้ในการศึกษาสินค้าของชุมชน

จากที่ทีมนักวิจัยได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบัน เพื่อนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลบริบทของกลุ่มโรงสีข้าวบ้านหัวดง พบว่า ชุมชนมีโรงสีข้าวมีการจัดตั้งมานาน โดยรูปแบบของการดำเนินงานเป็นลักษณะของคณะกรรมการกลุ่ม โดยคณะกรรมการ กลุ่มสมาชิก และชุมชนจะมีการนำข้าวมาสีที่โรงสีข้าวของชุมชน สำหรับคนที่นำมาข้าวสีเมื่อสิ้นปีจะได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินปันผล นอกจากนั้น คณะกรรรมยังมีการนำข้าวที่สีจากโรงสีข้าวมาทำเป็นข้าวกล่องสำหรับจำหน่าย และขายข้าวสาร จากการที่ทีมนักวิจัยได้ลงไปยังกลุ่มพบว่ากลุ่มโรงสีข้าวมีความคาดหวัง ดังต่อไปนี้ ดังรูป 5.6

รูปภาพที่ 5.6 ความคาดหวังของกลุ่มโรงสีข้าว

ความคาดหวังของกลุ่มโรงสีข้าว บ้านหวด แบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

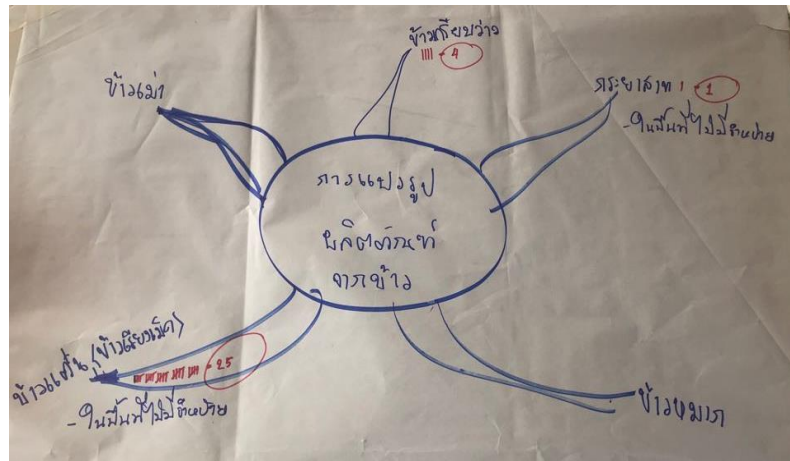
1. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับข้าว และสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม มีการทำเป็นขนม การทำข้าวกล้องอก
2. เครื่องสีข้าวที่มีคุณภาพ สมาชิกในกลุ่มต้องการเครื่องสีข้าวที่มีคุณภาพ เนื่องจากเครื่องเดิมมีสภาพเก่าและมีการซ่อมแซมบ่อยครั้ง
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย สมาชิกกลุ่มต้องการมีช่องทางการจำหน่ายสินค้ามากขึ้นเพื่อที่จะเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มมากยิ่งขึ้น
4. ตลาดชุมชน เนื่องจากชุมชนมีความห่างไกลจากตลาดของตัวอำเภอ ทำให้ชุมชนต้องการตลาดเพื่อซื้อขายสินค้าต่างๆ ในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ประชุมเชิงปฏิบัติเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลหาแนวทางการแก้ปัญหา หาวิธีการ ขั้นตอน และดำเนินการเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชน

3.1 ประชุมเชิงปฏิบัติเรียนรู้ร่วมกัน สังเคราะห์ข้อมูล หาแนวทางการแก้ปัญหา หาวิธีการ ขั้นตอน และดำเนินการเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชน

วันที่ 28 ตุลาคม 2560 นักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อหาผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อที่จะทำการเพิ่มมูลค่าสินค้า โดยได้ติดต่อประสานงานกับ นายจักรพงษ์ ประสุข เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มโรงสีข้าว บ้านหวด โดยมีตัวแทนของกลุ่มมาเข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน และสมาชิกในกลุ่มโรงสีข้าว จำนวน 27 คน ทีมนักวิจัย 4 คน รวมทั้งสิ้น 31 คน โดยใช้เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ การสังเกตการณ์ร่วมทำกิจกรรม การสัมภาษณ์ และการร่วมแสดงความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่ม โดยที่มวิจัยได้มีการแจกกระดาษให้กับผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อเขียนเสนอแนวทางเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่า ดังรูปภาพที่ 5.7

รูปภาพที่ 5.7 การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว

จากการที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีการเสนอแนวทางเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ สรุปได้ว่าสิ่งที่ผู้เข้าร่วมประชุมต้องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มากที่สุดจากที่มีการเสนอมา คือ การทำข้าวแต๋นหรือข้าวเรียงเมล็ด ดังนั้นที่ประชุมจึงได้สรุปร่วมกันว่ากลุ่มโรงสีข้าว บ้านหัวดง จะทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว เป็นขนมข้าวแต๋น โดยกลุ่มมองว่าการแปรรูปเป็นขนมข้าวแต๋นนั้นทำง่าย และสามารถเก็บไว้ได้นาน และจะสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มได้มากขึ้น

ดังนั้น จากการที่กลุ่มโรงสีข้าว บ้านหัวดง ได้เลือกการแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นข้าวแต๋น ผู้เข้าร่วมประชุมจึงได้มีการพูดคุยถึงประเด็นการดำเนินการร่วมกันว่าในการดำเนินการนั้นจะสามารถทำได้อย่างไร ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอความคิดเห็นต่างๆ ดังนี้

นายจักรพงษ์ ประสข เสนอให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มทำข้าวแต๋น เพื่อที่จะได้มีกลุ่มและสมาชิกในการดำเนินการที่ชัดเจน ในที่ประชุมเห็นชอบให้ลงชื่อในการเข้าร่วมกลุ่มทำข้าวแต๋น โดยสมาชิกในกลุ่มได้เลือก นางฝุ่น พงษ์เกษม เป็นประธานกลุ่ม

นางฝุ่น พงษ์เกษม ประธานกลุ่ม เสนอให้มีการลงมือทำครั้งแรกโดยใช้สถานที่ ที่วัดบ้านหัวดง เป็นสถานที่ในการทำข้าวแต๋นครั้งแรก และเสนอให้สมาชิกในกลุ่มเอาข้าวสารที่บ้านมา เพื่อที่จะได้ทดลองทำข้าวแต๋นในครั้งแรก ที่ประชุมมีความคิดเห็นตรงกัน

นางสมจิตร ตะเคียน สมาชิกกลุ่ม เสนอให้มีการทดลองทำข้าวแต๋นดูภายในวันนี้เลย เนื่องจากการทำข้าวแต๋นจะต้องมีการนำไปตากแดดก่อนอย่างน้อย 3 วัน ที่ประชุมเห็นด้วยที่จะลงทำในวันนี้ เพื่อที่จะได้นำมาทอดอีก 3 วัน ดังรูปภาพที่ 5.8

รูปภาพที่ 5.8 การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว

วันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 นักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่จะพร้อมวางจำหน่าย โดยได้ติดต่อประสานงานกับนายจักรพงษ์ ประสุข เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการติดต่อประสานงานกับกลุ่มโรงสีข้าว บ้านหัวดง โดยมีตัวแทนของกลุ่มข้าวแต่นเข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน และสมาชิกในกลุ่มโรงสีข้าว จำนวน 20 คน ทีมนักวิจัย 4 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน โดยใช้เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ การสังเกตการณ์ร่วมทำกิจกรรม และการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่ม ในการลงพื้นที่ครั้งนี้ได้ไปติดตามการทำข้าวแต่นครั้งแรกที่จะนำมาทอด โดยในการทำข้าวแต่นครั้งแรกสมาชิกพบว่าเกิดสาเหตุ ดังต่อไปนี้

1. ข้าวแต่นไม่จับตัวเป็นก้อน สาเหตุอาจเกิดจากการที่มีการมุลข้าวกับน้ำกะทิทำให้เกิดความมันมากเกินไป หรือเกิดจากการตากแดดที่ไม่พอเพียง
2. ข้าวแต่นมีการไหม้และข้างในไม่สุกเท่าที่ควร สาเหตุอาจเกิดจากการที่น้ำมันยังไม่ร้อนพอล้วนนำข้าวแต่นที่แห้งลงทอด
3. น้ำตาลที่ใช้โรยหน้าข้าวแต่นไม่เกาะอยู่ข้างบนข้าวแต่น สาเหตุอาจเกิดจากการที่เอาน้ำตาลปีปมาทำเป็นน้ำตาลโรยหน้า ดังรูปภาพที่ 5.9

รูปภาพที่ 5.9 ปัญหาที่พบในการแปรรูปผลิตภัณฑ์

จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นสมาชิกได้หาวิธีการแก้ไข ดังนี้

1. ในการมูลข้าวควรพักข้าวไว้สัก 30 นาที แล้วจึงนำมาป็น
2. การนำข้าวที่ป็นมาตากแดด ควรให้ข้าวทั้งสองข้างโดนแดด และไม่ควรรป็นข้าวให้หนาหรือบางจนเกินไป
3. ในการทอดข้าวแต่นควรทอดในน้ำมันที่ร้อนจัด โดยเมื่อนำข้าแต่นลงไปนิกะทะแล้วควรพลิกและเอาขึ้นทันที เนื่องจากจะมีไหม้ง่าย
4. น้ำตาลที่ใช้โรยหน้าข้าแต่น ควรเป็นน้ำตาลที่เป็นน้ำตาลจากอ้อย เพราะจะมีการแข็งตัวเร็ว

ขั้นตอนที่ 4 ติดตามผล ประเมินผล สรุปผล ถอดบทเรียน และจัดทำเล่มฉบับสมบูรณ์

4.1 ติดตามผล ประเมินผล สรุปผล และถอดบทเรียน และจัดทำเล่มฉบับสมบูรณ์

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2560 ทีมนักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อติดตามผล ประเมินผล สรุปผล และถอดบทเรียน การดำเนินงานกลุ่มข้าแต่น โดยได้ติดต่อประสานงานกับนางผู้น พงษ์เกษม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการติดต่อประสานงานกับสมาชิกในกลุ่ม โดยมีตัวแทนของกลุ่มข้าแต่นเข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน และสมาชิกในกลุ่มโรงสีข้า จำนวน 20 คน ทีมนักวิจัย 4 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน โดยใช้เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ การสังเกตการณ์ร่วมทำกิจกรรม และการร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่ม ในการลงพื้นที่ครั้งนี้ได้ไปติดตามการทำข้าแต่น พบว่าหลังจากที่สมาชิกได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วทำการแก้ไข สมาชิกพบว่าข้าแต่นที่ทำครั้งมาไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้นอีกแล้วได้ลองวางสินค้าจำหน่ายในร้านค้าชุมชน ในราคา ถุงละ 20 บาท ดังรูปภาพที่ 5.10

รูปภาพที่ 5.10 รูปผลิตภัณฑ์ที่เสร็จสมบูรณ์

จากปัญหาที่พบในกลุ่มโรงสีข้าวบ้านวังดง พบว่าข้าวมีราคาตกต่ำ ทำให้สมาชิกมีรายได้ลดลง ดังนั้นสมาชิกจึงอยากแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่น โดยที่สมาชิกในกลุ่มได้นำมาแปรรูปเป็นขนม คือข้าวแต่น และนำไปขายร้านค้าประจำชุมชนและนำไปฝากร้านค้าประจำอำเภอ ซึ่งทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น